

Za kaj gre na Koroškem?

Kakor je bilo pričakovati, se je na Koroškem pričela nova nacionalistična gonja, predvsem v zvezi z nedavno sprejetim zakonom o dvojezičnih krajevnih napisih v 205 koroških vaseh. Kljub dejstvu, da zakon ne upošteva upravičenih zahtev koroških Slovencev, izvedbena navodila avstrijskega zveznega notranjega ministrstva pa so taka, da bodo table na koncu koncev postavili le v okrog 100 vaseh, je že v taki okrnjeni obliki in vsebini razburil vroče glave nacionalistov, ki grozijo, da bodo table, kjerkoli jih bodo postavili, že prvo noč padle. Iz izvedbenih navodil dalje sledi, da je dokončni sklep o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov v rokah posameznih občinskih svetov. Upoštevajoč sistematično gojeno vzdušje narodnostne nestrpnosti, ki ga na Koroškem dobro znani ljudje in organizacije umetno vzdržujejo že več desetletij in ki v današnjem času odprtih meja, dobrih sosedskih stikov in vse večjega mednarodnega sodelovanja postaja pravi avsur, je vprašanje, koliko občinskih uprav si bo v resnici upalo tvegati visoke stroške za ponovno postavitve oziroma popravilo poškodovanih tabel. Eno pa je že sedaj jasno: taka politika in tak neresen odnos avstrijskih oblasti do problemov slovenske manjšine (naj omenimo, da je kancler dr. Kreisky pred dnevi izjavil, da je z zakonom o dvojezičnih napisih v glavnem ugodeno vsem zahtevam koroških Slovencev) prav gotovo ne koristi ugledu Avstrije in utegne vplivati tudi na odnose s sosednjo Jugoslavijo in Slovenijo, ki jima ne more biti vseeno, kaj se dogaja na Koroškem in tudi na Gradiščanskem, kjer živi znatno število prebivalcev hrvaškega jezika.

Zato sta obe osrednji organizaciji koroških Slovencev (Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij) pravilno ravnali, ko sta sklenili, da bosta o novem zakonu v kratkem obvestili države, podpisnice avstrijske državne pogodbe iz leta 1955, z namenom, da bi dobili avtentično razlago formulacije »dvojezični topografski napisi«, o kateri je govor v 7. členu pogodbe. Že omenjena izvedbena navodila namreč predvidevajo postavitve samo cestnih tabel, dvojezični kažipoti pa bodo kazali le v tiste kraje, ki imajo pravico do krajevnega napisa v obeh deželnih jezikih. Novi zakon pa sploh ne omenja napisov na železniških in avtobusnih postajah, javnih uradih ipd. V izvedbenih navodilih dalje beremo, da imajo občinske uprave dolžnost postaviti dvojezične napise povsod tam, kjer so doslej že bili samo nemški; kot v posmeh pa je stanje tako, da je od 205 krajev, ki so omenjeni v zakonu, kar polovica takih, ki doslej niso imeli nobene table ali kažipota, tako da izvedba novega zakona pri njih ne pride v poštev.

Vendar na Koroškem ne gre samo za vpra-

(dalje na 2. strani)

V čem so izvori terorizma

Val terorističnih dejanj, ki je zajel posebno zahodni svet, povzroča vladam take skrbi, da so mnoge že uvedle izredne varnostne ukrepe, zlasti na letališčih in v pristanih, druge pa mislijo na to. Najočitnejši dokaz, kakšna mednarodna nadloga je postal terorizem, pa je dejstvo, da bo o tem, kako ga zajezi, razpravljala celo Organizacija Združenih narodov na svojem 27. zasedanju glavnega zbora, ki se je začelo v torek. To bo celo eno glavnih vprašanj tega zasedanja.

Terorizem ima globlje vzroke

Tisk, radio in televizija so polni poročil o terorističnih dejanjih. Pokol, ki so ga povzročili Arabci v Münchenu, ugrabitev švedskega letala po treh ustaših in umor izraelskega diplomata v Londonu s peklenskim strojem v poštnem paketu so le trije najbolj senzacionalni dogodki v ofenzivi terorizma. K temu pa je treba prišteti še nešteto drugih morda manj senzacionalnih, a nič manj okrutnih, kot so npr. ugrabitve diplomatov in industrijskih ravnateljev v Južni Ameriki, preusmerjanje letal z desetlinami potnikov na njih, ki so cele dneve v smrtni nevarnosti in negotovosti, in z izsiljevanjem letalskih družb, nastavljanje bomb v veleblagovnice in banke, napadi na mirne potnike, kot na letališču Lod pri Tel Avivu, ugrabitve na Siciliji in Sardiniji, itd. itd. Dan na dan beremo, poslušamo in gledamo poročila o tem, vedno samo poročila o *terorističnih dejanjih*. Skoraj nikoli pa o vzrokih. To je značilnost današnjega poročanja, ko je pomembno samo dejstvo, nihče pa se ne potrudi, da bi preučil vzrok. Današnji časnikarji nimajo časa za to, morda tudi ne interesa ali celo tudi ne dovolj izobrazbe, da bi jih kaj takega zanimalo ali da bi znali prodreti v bistvo problema.

Toda vsak pojav ima nek vzrok in tako tudi terorizem. Motili bi se, če bi hoteli ves terorizem v današnjem svetu spraviti na isti imenovalec. Terorizem je več in tako tudi vzrokov. Nedvomno imajo npr. teroristična dejanja na Sardiniji, na Severnem Irskem, na Švedskem, v Južni Ameriki, v Vietnamu, na Japonskem, arabski terorizem, italijanski terorizem itd. različne vzroke, vendar vplivajo drug na drugega s tem, da se medsebojno stopnjujejo. Tako so npr. arabski teroristi posneli modo preusmerjanja letal po ameriških teroristih, ki so prvi začeli preusmerjati letala na Kubo. Tudi zgled za izsiljevanje denarja od letalskih družb in vlad je prišel od tam. Bombni atentati na konzulate so značilna tehnika ustašev in anarhistov. Ugrabljanje ljudi je značilnost južnoameriških teroristov, svoj izvor pa ima morda na Siciliji in na Sardiniji; znano je namreč, da se je na milijone Italijanov izselilo v Južno Ameriko. Tako imajo v bistvu pravisti, ki govorijo o epidemiji terorizma. Šib-

kim značajem in šibkim duhom, ki ne znajo drugače uveljaviti svojih idej in načrtov, nedvomno imponirajo teroristična dejanja in jih skušajo posnemati.

Zgolj policijske metode ne bodo zalegle

Toda terorizma zagotovo ne bo mogoče ozdraviti niti zgolj s policijskimi metodami niti s kako resolucijo Združenih narodov, ampak samo z odpravljanjem globljih vzrokov.

Eden izmed teh vzrokov je mit nasilja, mit gverile in nasilne revolucije manjšine proti večini, ki ga gojijo nekatere fanatične skupine s totalitarno ideologijo. Take skupine nastajajo predvsem v demokratičnih državah. Ker nimajo upanja, da bi mogle priti kdaj z volitvami na oblast, se poslužujejo nasilja, v upanju, da bodo s tem pripravile demokratične vlade, ki jih smatrajo za šibke, do kapitulacije ali vsaj do kompromisa; v veliki večini pa gre pri teroristih v takih državah za kriminalce, ki bi zganjali teror tudi brez ideologije, a se jim zdi bolj komodno, če lahko ovijejo svoja dejanja v ideološki mit. Značilen tak primer so italijanski desni in levi teroristi, znana nemška tolpa Baader-Meinhof, ki je zdaj že za zapahi in ki je ustvarila celo geslo: »Vsako kriminalno dejanje je že samo po sebi politično dejanje«, in verjetno tudi južnoameriški »tupamarosi«, pri katerih gre po večini za izkoreninjenje in gangsterje najrazličnejšega izvora, falirane študente itd.

Politični vzroki

Značilno je, da so take tolpe najpogostejše tam, kjer ni smrtnih kazni, niti sledu pa ni o njih v diktaturah in totalitarnih državah, kjer je določena za teroriste smrtna kazen, čeprav bi bilo logično, da bi se pojavljale teroristične skupine, ki trdijo, da se borijo za svobodo, predvsem tam, kjer bi bilo treba vreči kako diktaturo. Zatiranje takega terorizma je res stvar odločnih ukrepov notranjepolitičnega značaja, vlad in varnostnih sil. V popuščanju in prizanesljivosti vidijo taki teroristi samo znak slabosti. Vse to velja seveda tudi za teroriste na Sardiniji in Siciliji. Terorizem v demokratičnih državah je absolutno neupravičljiv, pa naj si išče še take izgovore.

Druga vrsta terorizma ima izrazito politične vzroke, kot npr. irski in baskovski terorizem. Tu, zlasti pa v primeru Baskov, je terorizem posledica dejstva, da ljudje — in cela ljudstva — ne morejo na demokratičen način izraziti svojega hotenja in svojega protesta proti zatiranju. Preostane jim samo teror v obliki atentatov ali celo gverile. Tako nasilje je vsaj do neke mere — dokler ne postane nesmiselna okrutnost, obrnjena predvsem proti nedolžnim — tudi moralno upravičeno.

(dalje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 24. septembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Glasba za orgle. J. S. Bach. 10.15 Poslušali boste, od nedelje do nedelje na našem valu. 11.15 Mladinski oder: »Paglavci in pastirci«. Po povesti I. Trinka napisal J. Peterlin. Režija: L. Lombar. 12.00 Naborna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.30-15.15 Glasba po željah. 15.15 »Mrtve duše«. Roman, napisal N.V. Gogol, prevedel J. Vidmar, dramaturg J. Lukeš. Izvedba: R.O. 18.00 Baletna glasba. 18.40 Semeni plošč. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.30 Zabavna glasba.

• PONEDELJEK, 25. septembra, ob: 7.00 Koledar. Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Slavne simfonije. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.30 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi — Trio »Pro musica rara«: pianist Leon Engelman, klarinetist Franc Tržan, fagotist Srečko Korošak. 22.10 Zabavna glasba.

• TOREK, 26. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Trobentač Fred Moch in pianist Peter Nero. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.55 Glasbena beležnica. 19.10 Veliki detektiv iz kriminala, prip. Franc Jeza. 19.20 Za najmlajše »Pravljica o carju Saltanu«. Napisal Aleksander Puškin, prevedel Oton Zupančič. 20.00 Šport. 20.30 Jules Massenot: »Manon«, opera. V odmoru (21.05) »Pogled za kulise«, prip. Dušan Pertot. 22.45 Zabavna glasba.

• SREDA, 27. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Igor Ozim, pianist Marijan Lipovšek. Johan Sebastian Bach: Sonata za violino solo v g molu: Niccolò Paganini: Variacije na temo iz Rossinijevega »Mojzesa«. S koncerta, ki ga je priredila Glasbena Matica v Kulturnem domu v Trstu dne 24. marca 1972. 18.50 Glasbeni vrtljak. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.30 Simfonični koncert. V odmoru (21.30) Za vašo knjižno polico. 22.15 Zabavna glasba.

• ČETRTEK, 28. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi — Trio »Pro musica rara«: pianist Leon Engelman, klarinetist Franc Tržan, fagotist Srečko Korošak. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Constantino Mortati: Oseba, država in vmesne skupnosti. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.30 »Srečno pot, ekselencija«. Radijska drama, napisal Gino Pagnetti, prevedla Alenka Rebula. Izvedba: R.O. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Romantične melodije. 21.50 Skladbe davnih dob. Meteti Izaka Poša. 22.05 Zabavna glasba.

• PETEK, 29. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Simfonična glasba. Vito Levi: Glasba za malo Franko; Rapsodija in memoriam. 19.00 Trovajolijev jazz kvartet. 19.10 Na počitnice. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.30 Gospodarstvo in delo. 20.45 Vokalno instrumentalni koncert. 21.25 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

• SOBOTA, 30. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio, oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Duo Perpich-Passaglia: violinist Edy Perpich, pianistka Lucia Passaglia. Mario Montico: Sonata; Bohuslav Martinu: Sonatina. 19.00 Poje Iva Zanicchi. 19.10 Rado Bednarik: Moja srečanja. 19.20 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.30 Teden v Italiji. 20.45 Stare slovenske ljudske igre. »Roza«. Igra v 3 dejanjih, napisal Fran Celestin, za radio priredil Mirko Mahnič. Izvedba: R.O. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vabilo na ples. 22.30 Zabavna glasba.

Proslava 25-letnice priključitve v Cerknem

V nedeljo, 17. t.m., je bila v Cerknem osrednja proslava 25-letnice priključitve Slovenskega Primorja k Jugoslaviji, združena z odprtjem nove osnovne šole-spomenika narodnoosvobodilnega boja. Večji del denarnih sredstev za to šolo so zbrali, kot je znano, s pomočjo prostovoljnih prispevkov podjetij, organizacij, ustanov in posameznikov, med katerimi so bili tudi mnogi Slovenci iz zamejstva.

Na nedeljski slovesnosti v Cerknem je imel glavni govor sekretar predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije Stane Dolanc, ki je najprej orisal četrtristoletni razvoj, uspehe in neuspehe v življenju Primorske in pomen priključitve tega dela slovenskega nacionalnega ozemlja k matični domovini, daljši del govora pa je posvetil odnosom s sosednjo Italijo s posebnim ozirom na položaj slovenske manjšine. Poudaril je, da bo Jugoslavija vedno podpirala vse slovenske manjšine v njihovem prizadevanju za doseg nacionalne enakopravnosti, izrazil pa je prepričanje, da se bodo nadaljnji odnosi z Italijo, kljub nekaterim nerešenim vprašanjem, še izboljšali, kar bo gotovo ugodno vplivalo na položaj slovenske narodnostne skupine v Italiji kot tudi italijanske v Jugoslaviji.

V Cerknem sta v nedeljo med drugim govorila še dr. Joža Vilfan, predsednik pokroviteljskega odbora za postavitev šole-spomenika, in Lidija Sentjura, ki se je spomnila padlih tečajnikov partijske šole v Cerknem leta 1944. Nedeljske proslave priključitve Primorske k Jugoslaviji in odprtja nove šole v Cerknem se je udeležila velika množica domačinov in gostov, predstavnikov krajevnega in slovenskega političnega ter družbenega življenja, prispeli pa so tudi mnogi Slovenci iz zamejstva.

—o—

SPREMEMBA VLADE V NEMČIJI?

Nemški zvezni kancler Brandt je zahteval zaupnico v parlamentu, da bi omogočil odstop svoje vlade in predčasne parlamentarne volitve. Glasovanje bo jutri, v petek. Pričakovati je, da vlada ne bo dobila večine in zato se zdijo predčasne volitve skoraj gotove. Krščansko-demokratska opozicija obtožuje Brandtovo vlado neučinkovitosti na vseh področjih.

100 LET DRUŠTVA SLOVENSkih PISATELJEV

Prejšnji teden so slovenski pisatelji z več slavnostmi praznovali stoletnico svojega stanovskega društva, katerega prvi predsednik je bil dr. Josip Vošnjak. V tem okviru je bila tudi proslava pred Prešernovo rojstno hišo v Vrbi, kjer je govoril sedanji predsednik Društva slovenskih pisateljev Ciril Kosmač. Rekel je, da je današnji slovenski narod moderen narod z vsemi značilnostmi sodobne razslojene družbe, a je hkrati očitno, kako aktualna je še danes marsikatera od Prešernovih idej in prerokb. Izrazil je upanje, da se bodo slovenski pisatelji čez sto let ponovno zbrali na istem mestu.

Društvo slovenskih pisateljev šteje trenutno okrog 180 članov.

—o—

Libijski predsednik Gedafti je dal te dni za tisk ostre izjave proti Sovjetski zvezi. Obtožil jo je, da je imperialistična država in da je hotela izkoristiti Arabce za svoje namene.

PRIHODNJO SREDO DR. ŠTOKA NA TELEVIIZIJI

V okviru deželne politične tribune bomo prihodnjo sredo lahko prisostvovali debati predstavnikov osmih strank, ki so zastopane v deželnem svetu. Po en deželni svetovalec vsake stranke bo spregovoril o temi: »Stanje, funkcija in perspektive dežele Furlanije - Julijske krajine v vsedržavni in evropski stvarnosti«. Slovensko skupnost bo pri tej okrogli mizi zastopal njen zastopnik v deželnem svetu Štoka.

Oddaja bo razširjena po celotnem državnem televizijskem omrežju in bo na sporedu 27. t.m. ob 19.15 na drugem kanalu.

Za kaj gre na Koroškem?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Šanje jezika oziroma dvojezičnih napisov. Upoštevati je treba celo vrsto dejavnikov z globokimi in zapletenimi zgodovinskimi, družbenimi, političnimi in gospodarskimi koreninami, ob katerih se zahteve in težnje koroških Slovencev morda zdijo težko uresničljive, zato moramo še enkrat ponoviti, kar smo v našem listu že zapisali: prvi korak k »normalizaciji« vzdruženja na južnem Koroškem in k začeti resničnega reševanja vprašanj slovenske manjšine bi bila čimprejšnja družbena osamitev tistih preživelih organizacij in posameznikov, ki že leta in leta sistematično nasprotujejo vsakršnemu še tako majhnemu izboljšanju položaja koroških Slovencev in stalno kričijo o nekakšni nevarnosti »slovenizacije« te dežele. V tej luči bi tudi dopolnili izjavo avstrijskega kanclerja Kreiskega v intervjuju za ljubljansko »Delo« v začetku tega meseca, ko je dejal, da je v sodobnem svetu, značilnem po hitrem gospodarskem in socialnem napredku, nacionalni moment stopil v ozadje, važnejši pa postaja-

jo skrb za blaginjo, zaslužek, za prihodnost družine in otrok. Če smo kanclerjeve besede prav razumeli, je z njimi nekako skušal opravičiti močno raznarodovanje slovenskega prebivalstva na Koroškem: zamočal pa je dejstvo, da so k temu procesu, poleg gospodarskih vzrokov, odločilno pripomogli prav nemški šovinisti, ki so n.pr. v preteklosti vztrajno zahtevali ukinitve obveznega dvojezičnega šolstva, kar se je leta 1958 tudi zgodilo, danes pa se isti ljudje kot hudič križa bojijo nekaj desetnih skromnih dvojezičnih cestnih tabel. Prav bi bilo, da bi koroški Slovenci tudi s temi dejstvi, skupaj s predlogi za učinkovito rešitev perečih odprtih narodnostnih vprašanj, seznanili mednarodno javnost, zlasti pa še podpisnice državne pogodbe, torej prav tiste listine, ki je Avstriji po drugi svetovni vojni ponovno prinesla samostojnost in neodvisnost.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska: tiskarna Graphart, Trst - ulica Rassetti 14 • tel. 77-21-51

Mladinska rubrika

Nepolitičnost mladine?

Pogosto slišimo pritožbe, da je naša mladina »nepolitična«, to je, da se ne zanima za politične zadeve in vprašanja. To ne velja samo za mladino na Tržaškem in Goriškem, ampak sploh za vso slovensko mladino, tudi tisto v Sloveniji, ker tudi tam je slišati take pritožbe. Toda ali je to res?

Najprej je treba opozoriti, da je slišati take pritožbe tudi od drugih, npr. iz Nemčije, pa tudi iz drugih zahodnih držav. Pa tudi Vzhod ni v tem pogledu nobena izjema. Na splošno je opaziti, da kaže mladina malo zanimanja za delovanje v političnih strankah oziroma — na Vzhodu — v edini, t.j. komunistični partiji. Rajši se gre »skupine«, ki imajo svoje jedro v kaki reviji z močnim ideološkim poudarkom in ki si je zadala kakšno »poslanstvo«, predvsem revolucionarno ali kako drugače socialno in rešiteljsko. Mislimo, da je to naraven pojav in da odgovarja miselnosti in čutenju mladine, ki hoče vedno, v vsaki generaciji prinesiti

svetu neko novo poslanstvo, neko novo »rešitev«. V tradicionalnih strankah vidi preveč oportunizma in statičnosti, pa naj gre za stranke v zahodnem svetu ali za enotno stranko v vzhodnem svetu.

Vendar pa po drugi strani vidimo, da mladi čutijo politične probleme; to so dokazale npr. pri nas zasedbe šol in vsa »politizacija« šole. V Sloveniji se je zadnji čas to pokazalo v pisanju študentskega lista »Tribuna« in z nekaterimi drugimi nastopi, a tudi drugje je mladina, čeprav zunaj strank, pokazala, da ni gluha za politične zadeve, čeprav se jih je lotila na drug način, ki je v nasprotju s tradicionalnimi političnimi formulami in delovanjem. Predvsem je polna kritike na račun političnih strank. Zato bi bilo zanimivo vedeti, kako si mladi predstavljajo politično delovanje in ves mehanizem političnega življenja v moderni državi brez strank. Kaj naj bi nadomestilo stranke? In ali je to sploh mogoče?

Vabimo mlade, da se izjasnijo o tem v tej rubriki. Ta diskusija bi mogla biti zelo zanimiva in tudi poučna.

—O—

Naše mlade bralce opozarjamo, da dobijo v Tržaški knjigarni najnovejšo številko raznih slovenskih revij, tako tistih, ki izhajajo na Tržaškem in drugje v zamejstvu, kot tudi tistih ljubljanskih. Priporočamo jim zlasti novo številko revije »Prostor in čas«, ki je zdaj nedvomno kvalitetno najboljše in najzanimivejša slovenska revija. Revija ni draga.

ŽENSKES V POLITIKI

Morda prehajamo v novo dobo mednarodnih političnih odnosov, ko ne bodo več odločevala tajne teroristične organizacije ali diplomatski tenkomiselni razgovori, ampak odprta, pristrčna srečanja ženskih diplomatov, polna sijajnih sprejemov, plesnih nastopov, toalet in cvetličja.

Tako se je zgodilo v začetku tedna, ko je priletela v Peking perzijska cesarica Farah Diba na uradni obisk.

Na letališču in na Nebeškem trgu jo je sprejelo nad stotisoč oseb. Posebne skupine deklic in fantov so jo spremljale v mesto med plesanjem, petjem in metanjem cvetja. Najvišji kitajski dostojanstveniki so zažigali kadilo pred Farah Dibo, ki bo ostala v Pekingu deset dni. Ker jo spremljajo tudi ministri, ne bodo igrali ping-ponga, ampak se bodo razgovarjali tudi o visoki politiki.

Peking bi namreč rad vzpostavil tesne zveze z Iranom in ga popolnoma odcepil od Moskve. Po drugi strani igrajo odločilno vlogo pri tem iransko-kitajskem zbliževanju tudi bogati iranski naftni vrelci. Zanje pa se že spleta, da plešejo tudi kitajske deklice.

ZA OBRAMBO DRŽAVE

V ponedeljek se je sestalo državno predsedstvo Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita. Razpravljalo je o povečanem gibanju ustaških organizacij proti Jugoslaviji in o podpori nekaterih držav ustaškim prevratnikom. Predsedstvo je pohvalilo vse enote, ki so pomagale uničiti nedavne ustaške vpadnike na jugoslovansko ozemlje. Država se bo še nadalje trudila, so poudarili v predsedstvu, da bo preprečila vsakršno teroristično delovanje.

SPANSKA VLADA SE SE NI ODLOČILA

Španska vlada zavlačuje rešitev vprašanja devetih ustašev, ki so v soboto pristali na madridskem letališču z letalom družbe SAS, ki so ga odpeljali s Švedskega. Švedska je zahtevala izročitev treh zračnih gusarjev, katerih imena še niso bila objavljena, in šestih jetnikov, katerih izpust so gusarji izsilili z grožnjami, skupno s pol milijona švedskih Kron. Razne hrvaške skupine v tujini pošiljajo španskemu zunanjemu ministrstvu pisma, ki vsebujejo tudi goznje, proti izročitvi ustašev Švedom.

V ČEM SO IZVORI TERORIZMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

vičeno. V to vrsto teroristične dejavnosti bi lahko prišle vsa osvobodilna gibanja, ki se poslužujejo orožja, tudi slovensko medvojno osvobodilno gibanje. Če hoče današnji svet napraviti konec temu terorizmu, mora zagotoviti povsod take demokratične politične razmere in toliko tiskovne svobode, da bodo politične in ideološke skupine ter narodi lahko svobodno izrazili svoje želje in hote-nje. Teror bo postal nesmiseln in odveč, če bodo vlade pripravljene, da odpravijo krivice v obliki narodnostnega zatiranja, kot v primeru Baskov, ali socialnega in narodnega zatiranja, kot v primeru Severnih Ircev, ki so kljub fasadi britanske demokracije od-rinjeni v prava geta.

Kar pa zadeva arabski terorizem, bo ta obstajal toliko časa, dokler se arabske države ne bodo vdale v obstoj izraelske države in dokler ne bo pravično rešen problem palestinskih beguncev, ki zdaj životarijo v ogromnih taboriščih ob izraelskih mejah, ob popolni brezbriznosti arabskega in ostalega sveta, ter se počasi spreminjajo v kotešča obupa in fanatizma, iz katerih so začeli kliti tako poganki novega fašizma, ki se hrani od protijudovskega sovraštva, kot anarhičnega levega nihilizma.

—O—

Izraelska ministrska predsednica Golda Meir je izjavila, da bodo Izraelci sami poskrbeli za čiščenje južnega Libanona od gverilskih oporišč, če tega ne bo storila libanonska vlada.

Mihec in Jakec kritizirata učenjake

— E, dragi moj Mihec, dandanes je prou-zaprou vse politika. Kamer se obrneš. Pršporti, pr literaturi, pr gospodarstvu in prrina pr astronomiji.

— Ja, jest se ne čudem prou nobeni stvari več. Ke nikoli ne znaš, kej je skrito od zad. Vidi, denmo reč, uni dan so se zbrali u Trsti ani veliki učenjaki, ke se zastopejo na fiziko in materijo in antimaterijo in astrofiziko in vse sorte in so si rekli, de bojo nardili an velik simpozij in de si bojo aden družmi povedali, kej je vsak pogruntou od teh reči. S celga sveta so pršli vkep in jeh je aneh dvejstu. In so teli jemet ta njej simpozij, se zna, na univerzi. Ma tam ni blo nič, zatu ke so ta večjo dvorano zasedli študenti in obejsli vse sorte napisov pruti vojski u Vietnamu.

— Ma vselih jest ne zastopem, kej jema Vietnam opravet sez tistem štediranjem od fizike...

— Videš, zgleda pej de ja. Zatu ke pravejo, de med tistimi učenjaki sta tudi dva, ke s svojo učenostjo pomagasta Amerikan-cem bombardirat Vietnamce. In taku so študentje začeli demonstrirat pruti. In kadar so vidli učenjaki, de na univerzi ne bo mira, so šli pej če dol u Miramar u tisti center za fiziko. Ma študentje so šli za njimi. Ma u Miramari so jeh čakali policaji u — koker se reče — pouni bojni opremi. In taku so učenjaki lahko začeli ses svojimi konferenca-

mi. Ta prvi ke je govoru, je reku, de je znano koristna, če se jo prou nuca.

— Videš, Mihec, sej glih tu je tisto: če se prou nuca. In če se ne nuca prou? Kej morbet nucamo prou vse tisto, kar nam zrihtajo učenjaki? Kej nucamo prou televižjon al pej avtomobile in tanke in napalm in tritol in zludi in njegova mati? Kej ne nucemo vse samo za martret in ubivat ledi al pej za jeh naredet še bol naumne, ku so že po naravi? Dandanes dajat u roke ledem vse tiste znajdbe je glih taku, koker če daš majhne-mi otroki škarje u roke. Se lahko čakaš samo nesrečo.

— Sej, sej! Tudi jest mislem, de be mogli učenjaki, če so že taku strašno štedirani, de be mogli znat, de dandanes ledje in politiki in ministri in generalštabi še niso tolko zre-li, de be jem dali u roke kašne nevarne je-grače. Be mogli ja znat, de bojo ledje vse ponucali samo za slabo. Zatu be mogli reč: dokler ne prideste h pameti, vam ne homo nič več povedali. Ma tega ne bojo nardili, zatu, ke čejo še naprej vrtat in jeskat po tisti nuklearni fiziki in kej jest znam kej še vse.

— Ma so zastran demonstracij vselih ne-kej zastopli in se dogoveli, de je za ledi vse-lih bol važno kaku živimo al trpimo na tej zemli, koker vedet, al grejo zvezde narazen al na kep. Aden od njej je reku, de be blo dobro se pogovort od političnih in socialnih odgovornosti učenjakov.

— Videš, taku so štedirani in šele zdej pridejo na tu, de be znali jemet tudi kašno hudo odgovornost. Zdej, ke je skori vse že zafurano...

S Tržaškega

Ne samo besede, ampak tudi dejanja

Tržaški dnevnik »Il Piccolo« je v torek, 19. t.m., objavil na še kar vidnem mestu vest, da je že zdavnaj znani hipernacionalist Gianni Bartoli poslal papežu ob njegovem prihodu v Videm poseben pozdrav v imenu 90 tisoč »jadranskih beguncev, ki so ponosni na svoje verske in patriotske tradicije«.

Takim in podobnim ekshibicijam se prav nič več ne čudimo. Čemur se vsi Tržačani, tako Slovenci kot Italijani čudimo in kar nas naravnost zaprepasča, pa je, da sta se papež in njegovo državno tajništvo tudi tokrat ujele na limanice, da sta torej odgovorila in s tem dala določeno važnost dobro preračunani gesti našega veličavskega iredentista.

Ob tem se Tržačani zelo začudeno sprašujejo, ali Pavel VI. in njegov rimski dvor še ne poznata tega nepopoljšljivega skrajneža, ki se med drugim javno ponaša, da je osební papežev prijatelj? Ali gospodje v Vatikanu še ne vedo, da ta nacionalistični prvak ni samo odločen nasprotnik Slovencev, ampak tudi ogromne večine Tržačanov, ki niso nikdar nasledili nacionalističnim vabam? Ali ne vedo, da ta gospod trajno seje razdor med Italijani in Slovenci, med Italijo in Jugoslavijo? Ali ne vedo, da se je Gianni Bartoli z vsemi silami in z vsemi sredstvi prizadeval, da bi postal ob zadnjih parlamentarnih volitvah kandidat na listi Krščanske demokracije, a je ta stranka njegovo kandidacijo odvila, češ da gre za vsiljivega in politično nevarnega človeka? Ali ne vedo, da se je s svojo kandidacijo ta mož hotel nekoliko bolj uveljaviti, da bi tako lažje pristavil svoj lonček tudi v zadeve, ki spadajo v pristojnost višje cerkvene hierarhije?

Vse kaže, da papež in njegovo državno tajništvo gresta mimo vseh teh in še drugih zadev, kajti v nasprotnem primeru ne bi tako marljivo in hitro odgovorila na preračunane besede tega človeka, ki se ponaša s predstavnostvom nič manj kot 90 tisoč beguncev, medtem ko je dobro znano, da sam ni begunec in da nikakor ne uživa zaupanja tolikšnega števila beguncev.

V svojem govoru v Vidmu je papež lepo in spoštljivo pozdravil Slovence, o katerih je dejal, da jih »sprejema kot nosilce duhov-

nih vezi, ki utrjujejo bratstvo med prebivalstvom celotne dežele«. Podobne besede o združevanju in soglasju smo slišali tudi v Ogleju itd. Hkrati pa papež jemlje zelo resno, sprejema z zadovoljstvom in rad odgovarja dobro preračunanim versko-političnim gestam človeka, ki ga nikakor ne moremo smatrati za pristaša bratstva in sožitja med raznimi etničnimi skupinami naše dežele. Kaj si lahko mislimo o tako očitnem protislovju, v katerega padajo prav tisti, ki bi morali biti vzor iskrenosti in lojalnosti.

Vatikan in visoka cerkvena oblast naj vesta, da se Slovenci iz Trsta in dežele ne bomo več zadovoljevali le z lepimi besedami. Budno bomo spremljali razvoj dogodkov in bomo od Cerkve sprejemali le tiste sladke besede, ki bodo podkrepile z dejanji. Vse ostalo bomo odklanjali z vso odločnostjo, pa naj pride od katerekoli cerkvene oblasti. Iz preteklosti imamo mnoge izkušnje in smo bili prevečkrat razočarani. To velja za vse cerkvene zadeve, zlasti pa za vprašanje izbire bodočega tržaškega škofa. Tržaško škofijo je treba vsekakor rešiti sedanjega nacionalističnega plevla, ki so ga bili umetno posejali dobro znani ljudje.

—o—

VISOK OBISK — LEONE V TRSTU

Iz Rima je prišlo sporočilo, da bo prišel državni predsednik Giovanni Leone 5. oktobra na uradni obisk v Trst.

Sporod obiska ni še znan. Pač pa je gotovo, da se bo Leone udeležil odprtja novega sedeža deželne svete na trgu Oberdan. Sledili bodo sprejemi na prefekturi in v občinski palači. Doslej so vsi državni predsedniki vsaj enkrat obiskali Trst. Leone pa je bil v Trstu že v avgustu leta 1968, ko je bil ministrski predsednik.

VPIS V GLASBENO ŠOLO

Na vseh podružnicah Glasbene šole se je začelo vpisovanje, in sicer: Sv. Križ — v župnijskem domu; Opčine — v Finžgarjevem domu; Boršt — v Krekovem domu; Boljunec — v mladinskem domu; Mačkovlje — v župnijskem domu; Rojan — v Marjinem domu.

POSTANITE ABONENT STALNEGA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA!

Izpolnite kupon in odpošljite ga na naslov: STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE, ul. Petronio 4, 34138 TRST.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE

T R S T - SEZONA 1972-1973

NAROČILNICA

Priimek in ime

Naslov

Vrsta abonmaja

Podpis:

PAZNOVANJE NA MIRENSKEM GRADU

Zadnjo nedeljo so na Mirenskem Gradu pri Gorici praznovali starodavni praznik »kvaternico«, ki že mnoga leta privablja na ta prijazni grič, odkoder je lep razgled na celotno goriško ravnino, veliko število vernikov. Tudi letos je bila glavna slovesnost popoldne, ko je somaševalo več duhovnikov-lazaristov, množica pa je sodelovala s petjem ljudskih pesmi. Pel je domači cerkveni pevski zbor, ki je že zjutraj izvajal peto maso v slovenskem jeziku, lepo dopolnilo letošnjemu prazniku pa je bilo petje tenorista Zdravka Klanjščka, sicer znanega kot dirigenta pevskega zbora »Mirko Filej« iz Goriče in organista v Rupli. Kot je povedal namestnik obolelega superiorja A. Trontelja, g. Lukan, bodo prostovoljne prispevke vernikov namenili za barvna okna, ki jih bo izdelal akad. slikar Stane Kregar iz Ljubljane.

ZBOROVANJE ZDRUŽENIH NARODOV

V torek zvečer se je začelo 27. zborovanje Organizacije združenih narodov (OZN) v Stekleni palači v New Yorku. Palača je močno zastražena z vojaštvom v bojni opremi.

Na prvi seji so zborovalci izvolili za predsednika skupščine poljskega zunanjega ministra Stanislava Trepzyskega. V uvodnem govoru je novi predsednik omenil, da je prva naloga OZN privedi svet do miru, ki ga še vedno kalijo vojne v Vietnamu, na Bližnjem vzhodu in v Afriki ter mnoge teroristične akcije. Čas je, da prevlada mir in sodelovanje nad nasiljem in krivico, ki tlačijo človeštvo. Lepe besede, ki jih pa morajo varovati nasajeni bajoneti stražnikov.

JANUARIJEV ČUDEŽ

V torek ob 9.52 uri se je v neapeljski stolnici spet dogodil čudež, kakor pravijo, ko se utekočini strjena kri mučenika Januarija, neapeljskega patrona.

Januarij, škof v Neaplju, je bil mučen za časa cesarja Dioklecijana. Njegovo kri so spravili v dve cevki. Ena ima šestdeset kubičnih centimetrov prostornine, druga polovico manj. Ob obletnici mučenja se posuše na Januarijeva kri spremeni v tekočo, kar pomeni za Neapelj dobro znamenje. Letos se je to zgodilo. Cerkev pa prepusti vsakomur, da v ta čudež veruje ali ne.

POPRAVI!

Bravce opozarjamo, da se je v prvem nadaljevanju naše nove slikanice vrnila pri korekturah neprijetna pomota, ki zamegljuje smisel stavkov. 5., 6. in 7. vrstico levo zgoraj beri takole: »Kaj se je zgodilo? V indijansko vas je prišel sel in razglasil, da morajo Leni Lenape in Šani izročiti vse bele ujetnike. Deček pravzaprav ni pomislil, da velja ta zapoved tudi zanj, Nikoli ni bil... itd.«

—o—

Predsedstvo jugoslovanske vlade je imelo sejo, na kateri je med drugim sklenilo okrepiti službo državne varnosti, zlasti zaradi nove teroristične dejavnosti proti jugoslovanskim predstavništvom v tujini.

Oton Ambrož, ki je vrsto let deloval v Trstu kot časnikar, je izdal v Združenih državah obsežno študijsko delo v dveh knjigah o kitajsko-sovjetskem sporu.

Na obisku v Sloveniji je bil romunski ministrski predsednik Maurer. Pogovarjal se je s predsednikom slovenske vlade Stanetom Kavčičem.

Vrh

KRST V JAMI

Prejšnjo nedeljo se je pripetil na Vrh prav nenavaden dogodek. Začudili se boste, če na kratko povemo, da je bil to krst v podzemski jami.

Znano je, da Vrhovci ljubijo svoj kraški svet, tudi pod površjem. Ni dolgo tega odkar so odkrili kraško jamo, ki so ji dali ime »kraška kraljica«. Začeli so jo širiti in pripravljati varne dohode.

Eden izmed najbolj vnetih jamarjev ali krtov, kot si sami pravijo, je domačin Stan-ko Kosič. Pred nekaj dnevi se mu je rodil sin. Oče, navdušen jamar, je pripravil slavnostni krstni obred malega Danijela kar v jami »kraljici«. Župnik Komjanc je opravil obrede, menda edinstvene pod zemljo z željo, da bi mali Danijel tudi na vrhu zemlje in na Vrh, v domači vasi, srečno živel.

Števerjan

NAŠ VESTNIK

Vsi vaščani so z veseljem sprejeli osmo številko domačega mesečnika, Števerjanskega vestnika. Ta številka je prav zanimiva in je zelo živahna in pestro urejena. No, saj je zapisanih kar deset urednikov, ki si prizadevajo zanj.

Bralec se rad ustavi pri izvornih člankih o olimpijskih igrah, kjer so bili tudi člani športnega društva »Brda«. Pritegnejo tudi obiski pri starih vaščanih in o taborenju skavtinj.

Iz Vestnika izvemo tudi za različna gostovanja tujih zborov v Števerjanu. Ob gostovanju pevskega zbora iz Kranja so se zbrali pri skupni večerji in prijateljskem sestanku občinski predstavniki in člani obeh prosvetnih društev, »Briškega griča« ter »F. B. Se-deja«.

Tudi ta novica iz Vestnika o prijateljskem sporazumevanju je razveseljiva.

Evharistični kongres se je zaključil

V nedeljo, 17. t.m., se je v Vidmu zaključil italijanski vsedrjavni evharistični kongres, ki je letos razpravljal o evharistiji kot o tistem, kar naj bi duhovno združevalo člane krajevne verske skupnosti in posamezne verske skupnosti med seboj, torej v okviru celotne Cerkve. Kongres je gotovo dosegel svoj višek v soboto, 16. septembra, ko je popoldne prišel v Videm papež Pavel VI. Pred veliko množico, ki se je zbrala na trgu 1. maja, je somaševal skupno s še nekaterimi drugimi škofi in kardinali ter birmoval nad 700 furlanskih otrok. Med cerkvenim opravilom je imel govor, v katerem je med drugim izrecno pozdravil Slovence »kot nosilce duhovnih vezi, ki utrjujejo bratstvo med prebivalstvom tukajšnjega področja«. Na trgu je bilo tudi precejšnje število slovenskih vernikov, povečini iz naše dežele, nekaj pa jih je bilo tudi iz Slovenije in s Koroškega.

Pavel VI. je popoldne obiskal Benetke, kjer je bil gost beneškega patriarha msgr. Lucianija.

Po ogledu bazilike sv. Marka je v odgovoru na pozdrave beneškega župana poudaril, da je treba ohraniti to zgodovinsko in edinstveno mesto pred nevarnostjo propada. Isti dan je papež z letalom odšel v Ronke, odkoder so ga s helikopterjem prepeljali v Oglej. Tu je v spremstvu goriškega nadškofa

Danes začetek zborovskega tekmovanja v Gorici

Danes zvečer se v veliki telovadni dvorani v Gorici prične XI. mednarodno tekmovanje v zborovskem petju, ki ga vsako leto prireja pevsko društvo »C.A. Seghizzi« iz Gorice. Prva dva dneva, to je v četrtek in petek, je na vrsti tekmovanje v polifonskem petju, kjer bodo nastopili moški, ženski in mešani zbori. Že v soboto popoldne se bo začelo tekmovanje v ljudski pesmi, zvečer ob 21. uri pa bo nastop in nagrajevanje pevskih zborov, najboljših v polifonskem petju. Za uvod bo zapel pevski zbor osnovne šole iz Solkana.

Tekmovanje v folklorni kategoriji se bo nadaljevalo v nedeljo dopoldne, nagrajevanje in zaključni nastop pa je predviden za zvečer ob 21. uri. Tudi tokrat bo v začetku nastopil otroški zbor, in sicer »Coro dei piccoli cantori della città di Trieste«.

Kot je razvidno iz sporeda, bosta na letošnjem pevskem tekmovanju nastopila dva slovenska zbora, komorni moški zbor iz Ptuj in »Vasilij Mirk« s Proseka - Kontovela. Iz Jugoslavije je prisel tudi pevski zbor »Kočo Racin« iz Skopja. Škoda je, da tudi tokrat ni zaslediti nobenega slovenskega pev-

VPISOVANJE V DIJAŠKI DOM

Uprava Slovenskega dijaškega doma v Gorici sporoča, da je treba vlagati prošnje za sprejem čimprej, ker se sprejemajo le do izpolnitve vseh razpoložljivih mest.

Tiskovine za prošnje in vsa pojasnila lahko dobite vsak delavnik dopoldne v zavodu, ul. Montesanto 84, telef. 83495. Odličnjaki višješolci bodo letos sprejeti v dom brezplačno.

skega zbora z Goriškega, ki bi se na tem tekmovanju gotovo dobro uveljavil. Opaziti pa je, da iz leta v leto pada število sodelujočih pevskih zborov iz Slovenije oziroma Jugoslavije in narašča število tistih, ki prihajajo iz vzhodnih evropskih držav. Predsednik tekmovalne komisije na letošnjem natečaju »C. A. Seghizzi« je Rodolfo Lipizer iz Gorice, med člani pa smo opazili tudi ime slovenskega skladatelja in dirigenta Petra Liparja iz Kranja.

—o—

MUZIKOLOŠKI KONGRES

Včeraj se je v Gorici zaključilo tretje mednarodno zborovanje o zborovskem petju. Kongres je organiziralo pevsko društvo Seghizzi. Trajal je štiri dni v Attemsovi palači na Kornu. Udeležili so se ga zastopniki raznih držav, za Jugoslavijo Marijan Gabrielčič, in tudi odposlanec prosvetnega ministrstva iz Rima. Osrednje vprašanje zborovanja je bilo »Kaj poje danes Evropa«.

Iz poglobljenih strokovnih predavanj je sledilo, da se zanimanje ljubiteljev in izvajalcev glasbene in pevske umetnosti vedno bolj obrača k polifoniji in sega po klasičnih skladbah. Ugotavlja se tudi, da se širi smisel za glasbeno vzgojo po vseh evropskih državah, tudi v Italiji. O tem priča tudi navzočnost predstavnika ministrstva za vzgojo.

Delati je treba na tem, so sklenili zborovalci, da se glasbena vzgoja uvede v vse šole kot en del splošne človekove kulture.

OBČINSKA SEJA

Goriški občinski svet je v ponedeljek do pozne ure pretresal položaj občinskih ustanov. Sklenil je, da se bo metanovodna mreža razširila na vsa predmestna okrožja. Svetovalci so tudi sklenili, da se kljub primankljaju ne bodo zvišale cene prevozov na mestnih avtobusih.

Daljša je bila razprava o mednarodnem zavodu za sociologijo s sedežem v Gorici. Profesor Pagura je razpravljal o nalogah zavoda, in zadevajo predvsem iskanja poti in sredstev za preučevanje socialnih, manjšinskih in etničnih vprašanj na tem ozemlju. Ustanoviti bo treba tudi središče za zgodovinska raziskovanja.

Nekateri svetovalci so poudarjali, da bi moral ta zavod svoje znanstvene izsledke dati na razpolago ustreznim oblastem in tudi širši javnosti. To je prišlo v razpravo, ko se je govorilo o občinski podpori v znesku pol milijona lir tej ustanovi.

Tolikšna vsota je za tak zavod le kaplja v morje. Pa tudi vodstvo ustanove bo moralo skrbeti, da pritegne k plačanemu delu tudi slovenske strokovnjake in da se tudi slovenski etnični problemi postavijo na širšo osnovo.

UMRLA JE ELIZABETA BEDNARIK

V ponedeljek zjutraj je v domu za stare na Gradišču (Slovenija) v visoki starosti došla Elizabeta Bednarik. Pokojnica, druga mati profesorja Bednarika, je bila znana v Gorici kot lastnica knjigovoznice v bivši Katoliški tiskarni na Placuti.

Bog ji daj pokoj! Rodbini izrekamo sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nove študije o začetkih krščanstva med Slovenci

Letos se spominjamo Slovenci 1200-letnice datuma, ki je pomemben za pokristjanjenje slovenskega naroda in sploh za slovensko zgodovino, vendar morda manj, kot se je doslej mislilo. To je leto 772 po Kristusu, ko je bavarski vojvoda Tasilu prišel na pomoč krščanski stranki med karantanskimi Slovenci in premagal njene nasprotnike. Doslej se je mislilo, da so bili ti nasprotniki samo pogani oziroma tisto, kar so takrat označevali z besedo pogani, to je nekristjani. Po nekaterih novih teorijah pa je verjetno, da so bili med uporniki proti katoliškemu karantanskemu knezu tudi arijanci. Zgrešene so se namreč pokazale trditve, ki jih je bilo doslej brati v vseh slovenskih zgodovinskih učbenikih in zgodovinskih knjigah, da so se Slovenci začeli pokristjanjevati šele leta 745, ko jim je prišla bavarska vojska na njihovo prošnjo na pomoč v vojni proti Obrom. Kot protiusluga pa so tedaj terjali Bavarci, da so morali karantanski knezi priznati nadoblast frankovskih kraljev, enako

zato, da bi sprebrnili znamenitega kralja, zmagovalca nad Obri, katerega sloves je moral seči do takratne Holandije. To se mu sicer verjetno ni posrečilo, a nekaj Slovencev je gotovo sprebrnil. Znano pa je, da je tudi kralj Samo poznal krščansko vero. To je bilo že v prvi polovici 7. stoletja, 120 let pred Borutom. In zadnji čas prihajajo na dan tudi dokazi, da je bilo med Slovenci razširjeno, verjetno že v 6. stoletju, tudi arijanstvo, ki so ga zanesli med Slovence gotski in morda tudi langobardski misijonarji. V slovenskem očenašu in tudi v drugih molitvah in v verskem izrazoslovju so se ohranile besede iz gotskih molitev. Arijanstvo je seglo celo do Bavarcev, kot dokazujejo moderni nemški zgodovinarji, zato si je težko misliti, da bi bilo preskočilo Slovence, ki so bivali bližje arijanskim Gotom in Langobardom.

Tudi znani slovenist univ. prof. Rudolf Kolarič navaja v svoji obširni študiji, ki je objavljena v knjigi »Brižinski spomeniki«, katero je leta 1968 v nemščini izdal založnik Rudolf Trofenik v Münchenu, domneve in dokaze za razširjenost arijanske krščanske ločine med Slovenci, preden so postali v osmem stoletju katoličani pod cerkveno oblastjo rimskega papeža. Po njegovem so se začeli Slovenci pokristjanjevati že v začetku 7. stoletja, torej tudi kakih 120 let preden je knez Borut poslal svojega sina in nečaka na Bavarsko. Ker pa nemški in latinski viri arijanizma pri Slovencih ne omenjajo, si je to razložiti z dvema vzrokoma: prvič z ignorantstvom, ker so katoliški pisci tedaj pogosto preglašali vse nekatoličane, torej tudi arijance, npr. Langobarde za poganе, in drugič, ker so hoteli povečevati uspehe svojih, t.j. salzburskih

in oglejskih misijonarjev med Slovenci. Če bi ne bilo že prej med Slovenci mnogo kristjancov, bi bilo nemogoče, da so že v par letih, odkar je stopil prvi salzburski misijonar med Slovence, kristjani tako prevladovali, da so morali dvigniti dozdevni pogani (verjetno pa tudi arijanci) proti njim kar tri upore, na kar upravičeno opozarja tudi Rudolf Kolarič.

Vse to dokazuje, da je poglavje o pokristjanjevanju v slovenski zgodovini mnogo bolj zapleteno in dramatično, kot se to navadno prikazuje.

fj

—o—

REVIJA »NAŠA LUČ«

Izšla je nova, 7. številka koroške revije »Naša luč«, ki jo izdaja Družba sv. Mohorja v Celovcu in je namenjena tudi Slovincem, ki žive kot izseljenci v Avstriji, Nemčiji, Švedski, Franciji in v drugih evropskih državah. Zato najdemo v reviji tudi veliko takih prispevkov, ki so namenjeni vsem Slovincem, zlasti onim na tujem, in poročil o njihovem življenju. Revija redno in zvesto spremlja tudi življenje Slovencev na Tržaškem in Goriškem ter poroča o glavnih kulturnih, političnih in drugih dogodkih med njimi.

V rubriki »Slovenci ob meji« omenja v najnovejši številki nekaj najpomembnejših dogodkov na Tržaškem, kot na primer Slovenski tabor na Repentabru z uprizoritvijo Mahničevega »Slovenskega satira«, sestavljenega iz samih koroških ljudskih pesmi, in odprtje Baragovega doma v Ricmanjih, z Goriškega pa poroča o akademiji v Katoliškem domu. Objavlja tudi poročilo o koncertu zbora »Višarski zvon« v Trbižu. Precej podrobno, a tudi kritično poroča »Naša luč« o dogajanjih v Sloveniji, da tako ohranja pri izseljenih in koroških Slovincih zanimanje in navezanost na matično domovino.

Poravnajte naročnino!

kot Bavarci sami, ki so gotovo prišli Slovincem na pomoč le s frankovskim dovoljenjem.

Vse kaže, da so imeli Bavarci in Slovenci že prej zavezniško in prijateljsko pogodbo. Komaj dve leti prej so namreč prišli Slovenci s svojo vojsko na pomoč bavarskemu vojvodi Odilonu, ko se je hotel rešiti frankovske nadoblasti. Poleg slovenske vojske sta mu prišli na pomoč tudi saška in alemanska vojska. Vendar so bili, očitno zaradi Odilonove brezskrbnosti, kot pravijo zgodovinski viri, vsi skupaj premagani od frankovske vojske, ki jih je ponoči nenadno obkolila. Očitno je, da so bili Bavarci po isti zavezniški pogodbi dolžni priti Slovincem na pomoč v vojni proti Obrom, to pa so lahko storili, kot rečeno, le z dovoljenjem frankovskega kralja, ki je po upor izvajal strogo nadoblast nad bavarskim vojvodo. Zato je tudi razumljivo, da so morali Slovenci od 745 priznavati formalno nadoblast frankovskega kralja, ne pa bavarskega vojvode, kar potrjujejo tudi zgodovinski viri. Če so Bavarci odpeljali s seboj talce, med njimi sina in nečaka karantanskega kneza Boruta, to ni bil znak karantanskega podložništva, ampak nov dokaz prijateljstva in zavezništva med Bavarci in Slovenci. Vladarji so si takrat izmenjavali sinove kot talce v znak zavezništva in kot jamstvo, da ga ne mislijo prelomiti, bili so torej nekak pečat na pogodbo. Poleg tega je znano, da je knez Borut sam želel, da se njegov sin in nečak ter drugi mladi slovenski plemiči izobrazijo v krščanski veri. To je dokaz, da je tudi on že poznal krščansko vero, čeprav morda formalno še ni bil kristjan. Gotovo pa so Slovenci že kakih 200 ali morda celo 300 let prej poznali krščanstvo in med njimi je moralo biti že precej kristjanov. V novi domovini so naleteli na naselbine polatinjenih staroselcev keltsko-ilirskega rodu, ki so bili že davno kristjani ter so se takoj začeli mešati s slovenskim prebivalstvom, pri čemer se je gotovo prišlo Slovencev tudi nekaj krščanstva. Poleg tega so, kot rečeno, obstajale zavezniške vezi med Bavarci in Slovenci, pri čemer so vsaj nekateri Slovenci, ki so imeli opraviti z Bavarci, tudi lahko spoznali krščanstvo.

Zgodovinski viri tudi poročajo, da je že med vladanjem kralja Sama, ki je bil vladar slovenskih Karantancev in ne Čehov, kot lažno trdijo češki zgodovinarji, prišel med Slovence krščanski misijonar Amand, škof iz Utrechta v Holandiji, verjetno

»PRI KOBARIDU LETA 1917«

Pravkar je Založništvo tržaškega tiska izdalo dopolnjeni in popravljeni ponatis spominov na slovit predor pri Kobaridu leta 1917. Zbral jih je Andrej Pagon Ogarev, daljši znanstveni pripis k njim pa je prispeval dr. Ivo Juvancič. Knjižica ima 48 strani, opremljena pa jo je Klavdij Palčič. Stane 300 lir.

Boji na soški fronti, posebno še slovita dvanajsta bitka, so bili po mnenju naših najpomembnejših zgodovinarjev za nas Slovence »življenjskega pomena«, saj so v veliki meri vplivali na povojno določanje mejne črte po naših tleh. Ta bi zaradi imperialističnih apetitov nekaterih držav bila precej drugačna — in to v našo škodo — če bi italijanske čete med vojno zasedle naša tla. Mnogo premalo je na Slovenskem knjig, ki govorijo in vrednotijo ta dogajanja, tako glede na pomembnost dogajanja kot tudi zaradi strahovitih vtisov, ki jih je prva svetovna vojna pustila v ljudeh. Italijanska literatura o soški fronti, posebno spominska, je mnogo bogatejša, čeprav so potekali boji ves čas na naših tleh in so bile tudi žrtve naših ljudi silno velike.

Pripovedi, pričevanja, spomini gotovo niso najzanesljivejši zgodovinski vir — o tem govorijo pravkar dr. Juvanciča z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Neposredna doživetja posameznikov so bila večkrat tako močna, da so nekako preraščala in po svoje razpletala zgodovinska dejstva, kakor jim sicer lahko sledimo po arhivskih materialih in drugih virih. Zato pa niso spomini nič manj zanimivi, še več, mnogokdaj so celo cloveško bolj resnični, vedno pa pretresljiv dokument o doživljanju in podoživljanju preprostih ljudi

ob velikih dogodkih. V naši knjižici je tako pričevanje Ignaca Podreke, ki je s samoumevno veliko dušnostjo rešil življenje italijanskemu častniku, čeprav ga je malo prej ta obstrelil.

Ne vem, če se na prvo svetovno vojno in na soško fronto navezujejo kake ljudske pesmi. Pripovedovanja ljudi, ki so bili v tej morliji udeleženi tako ali drugače, so preveč živa in intenzivna in bi se lahko le čudili, če se ljudska ustvarjalnost te snovi ni lotila, saj so, posebno na Primorskem v zadnjem času odkrili celo mnogo ljudskih pesmi, ki govore o fašizmu in narodnoosvobodilnem boju.

Knjižica Andreja Pagona Ogareva je tako ne samo zanimivo in prijetno branje, ampak tudi opozorilo, da bomo morali Slovenci o prvi svetovni vojni še pisati, razmišljati in jo ovrednotiti iz kar najbolj različnih vidikov: iz tega zgodovinskega dogajanja je navezadnje le nastala naša prva državna tvorba po Karantaniji.

—o—

KIPAR GORŠE V TRSTU

Te dni je spet napravil kratek obisk v našem mestu kipar France Gorše. Nekateri mislijo na prireditve razstave njegovih del v našem mestu, morda v prenovljenih prostorih Slovenskega kulturnega kluba v ulici Donizetti. Kot znano, je bila njegova razstava, ki jo je nameravala prirediti Forma viva v Kistanjevi na Dolenjskem, odpovedana, čeprav so jo nekateri listi že najavili za odprtje. Naše bralce opozarjamo na njegovo monografijo, ki je v prodaji v Tržaški knjigarni in pri Fortunatu ter je zelo primerna za darilo.

Sodobno kmetijstvo

III.

Dr. Millo — Tipična vina že imamo, žal le
v posameznih primerih

V strokovnem oziru je okrogla miza o tipizaciji tržaških vin dosegla višek s posegom dr. Milla, funkcionarja Opazovališča za rastlinske bolezni v Trstu, ki velja za enega najboljših poznavalcev problemov tržaškega vinogradništva. Takoj v začetku svojega posega je dr. Milo poudaril dejstvo, da grozdje pri nas odlično uspeva in da pride v klet praviloma zdravo in lepo, toda, žal, končni pridelek — vino — ni vedno na višini. Predvsem ni vino iz tržaške pokrajine, razen častnih izjem, primerno za staranje. Na splošno je to vino treba spiti takoj pred poletno vročino, ker se zaradi napak v kletarjenju zlahka pokvari. Nekateri vinogradniki si pomagajo z možnim žveplanjem, ki pa ga le redkokdaj opravijo strokovno neoporečno t. j. ob pravem času in v dopustni meri. Ponekod, tako v Sv. Križu, potrčajo grozdje prezgodaj. Zato je vino prekislo in polno čreslovine. Vinogradniki sicer opravičujejo svoje početje, češ da jim divjad in tatovi delajo preveč škode. Vendar do napak prihaja tudi pozneje. Pogostokrat je vzrok vinskih napak nedokončano vrenje oziroma prenizka temperatura v kleti med predelavo grozdja, ki ne bi smela nikoli biti manjša od 18 stopinj. Večkrat gredo napake tudi na račun nezadostne nege in slabega vzdrževanja vinske posode, še bolj pogosto pa na račun zapoznelega pretoka. Prvi pretok bi bilo namreč treba opraviti takoj po bučnem vrenju. Se

Nujnost tipizacije domačih vin

druge napake se pojavljajo pri domačem vinu, ki jih povzročajo največkrat grozdna gniloba, prekomerno žveplanje (duh po gnilih jajcih) ali pa premalokrat opravljeni pretoki pa tudi zadržanje vina v stekleni posodi.

Tipizacija domačih vin pa, po mnenju dr. Milla, ne bi povzročala toliko skrbi, ko bi se izognili prej omenjenim napakam. V posameznih primerih naletimo na resnično tipična vina, vendar tega ni opaziti na širši ravni, v pokrajinskem merilu. Kakovost pridelka preveč niha celo pri tistih, ki se proslavijo na tej ali oni vinski razstavi. Premalo je torej pri nas stalno neoporečnega pridelka. Predavatelj se je za tem pomudil pri vprašanju dovoljenih in dopustnih trt, ki pa ni dovolj raziskano, saj so nekatere sorte kot rebula in burgundec ter zelenec prav dobre, a jih ni dovoljeno več saditi, pri malvaziji pa ni razlikovanja med, v bistvu različnimi vrstami malvazije, istrsko malvazijo, tisto iz Ronk in našo domačo, ki je najbolj primerna. Tudi ni prav, da je v seznamu merlot, ne da bi bilo določeno, v katerem vinskem okolišu naj ga gojijo. Zdaj merlot širijo tudi na Krasu, in njegovo grozdje v kleti mešajo z grozdem refoška, kar pa ne daje dobrih rezultatov v kakovostnem oziru.

Najpomembnejše delo, ki bi ga bilo treba čim prej opraviti, bi bila določitev področij po legi, zemljišču in po mikroklimatskih razmerah. Sam dr. Millo predlaga sledeča štiri področja: 1. *kraško planoto* za kraško črno — posebej bi bilo treba razmejiti teransko področje repentaborske občine, pa čeprav je refošk iz nekaterih drugih krajev, ta-

ko npr. iz Saleža, precej podoben teranu. Na kraški planoti naj bi od črnih vin gojili samo refošk, od belih pa glero, organko, domačo malvazijo (istrska je preveč aromatična); 2. *obalni pas*, kjer naj bi gojili organko, domačo malvazijo ter glero v sestavi, ki bi ga sicer bilo treba še natančneje preizkusiti in oceniti, ki pa naj bi bil okvirno sledeč: 50 odst. organke, 30-40 odst. domače malvazije in 10-20 odst. glere. Obalni pas naj bi vključeval tudi rojansko področje, kjer pridelujejo prekrasen refošk. 3. *Osapsko dolino in miljske hribe*, kjer gojijo — in sicer uspešno — istrska vina. Tu naj bi bila vina čista (malvazija in sauvignon za bela, refošk, piccola nera in merlot za črna). Tam bi dobro uspevali tudi črni pinot in burgundec, ki jih ne bi smeli izločiti iz seznama dovoljenih trtnih sort; 4. *dolinsko področje*. Tu pridelujejo že dolgo odlična vina — malvazijo in sauvignon, čeravno v preveč pestri mešanici z drugimi — toda kljub temu z dobrimi rezultati. V prihodnje naj bi tu gojili refošk in merlot in ju predelovali v čisti obliki, tako tudi piccolo nero, burgundec in črni pinot.

Tipizacija domačih vin je za dr. Milla vprašanje, ki se ga da rešiti, če bomo le skušali delati bolje kot doslej in na temelju ti- stega, kar smo že dognali, da bi bilo ugodno za posamezna področja. Možnost skupne predelave grozdja in druga vprašanja pa naj bi reševali kasneje.

Po predavanjih strokovnjakov se je razvila živahna diskusija, v katero so kompetentno posegli tudi nekateri drugi strokovnjaki in kmetovalci. Vtis vseh prisotnih pri okrogli mizi je bil na koncu zelo pozitiven, saj so problemi tržaškega vinogradništva prišli jasneje na dan. Povrh so bili na zelo konkreten način prikazani načini in možnosti njihovega reševanja.

Pripravil Vladimir Vremec

»Ali si ti kaj slabši od njih? Najbrž boljši. Izbrala bova tudi dobrega krojača.«

Sama se je pozanimala in ga tudi našla. Ker je odlašal z obiskom h krojaču, češ da nima časa, je šla prihodnji četrtek popoldne, ko je imela spet prosto, sama z njim in mu pomagala, da si je izbral kraj, ki mu bo pristojal. Pri vsem tem mu je bilo nekoliko nerodno, vendar pa je bilo tudi prijetno, da se je lahko prepustil njeni skrbi, v kateri je bilo nekaj materinskega, pa tudi ženske nežnega, kar pa mu ni jasno prodrlo v zavest.

Čeprav se mu je zdelo lepo hoditi z njo po mestu, mu je bilo vendar tudi nekoliko tesnobno ob misli, da bi srečal Majdo? Kaj bi si mislila, kdo je to dekle, ki hodi z njim? Misel, da bi bila Majda morda nekoliko ljubosumna, mu je sicer prijala, toda bal se je, da bi mu ona zamerila in da bi bila še bolj hladna do njega. Kuni tega ni mogel povedati. Bila je videti tako vesela in kar nekam razigrana, ko je hodila poleg njega in si ogledovala ljubljano, palače in izložbe, ljudi in spomenike. Nehote jo je primerjal z ljubljanskimi dekleti, ki sta jih s rečevala, in priznati si je moral, da je bila v primerjavi z njimi izredno postavna in nenavadno ženska. Tudi ko je nosila čevlje z visoko peto, je bilo videti po njenih dolgih, krepkih korakih, da je bila navajena hoditi bosa, in njena lepo oblikovana meča so bila lepša in mikavnejša, kot jih je bil kdaj videl pri katerikoli dekletu. Videl je občudujoče ali zeljne poglede fantov, ki so šli mimo, in bil porosen nanjo. Čutil se je skoraj kot njen brat.

V klubu so ga fantje spraševali, kdo je tisto lepo dekle, s katero so ga videli hoditi, in nekateri so ga začeli dražiti, če se misli kmalu poročiti. Po

F. J. - 119

S M R T V POMLADI

njihovih pripombah je bilo sklepati, da so videli v Kuni res lepo dekle, in tako jo je začel tudi sam pozorneje ogledovati, saj je dotlej v njej še vedno videl predvsem Pavrovo Kuno, deklico iz sosedstva, ki jo je poznal od rane mladosti in jo nehoti gledal vedno s tistimi očmi. Zdaj jo je skušal gledati drugače, kot katerikoli drugo dekle, čeprav se je moral siliti k temu, in ob pogledu na njen lepo oblikovani vrat, na bogate, zadaj spete kite, ki so ji še vedno podeljevale nadih kmečkega dekleta, na lepe prsi, ki so bile v harmoniji s krepko, vitko, visoko postavo, se mu je začela razodevati njena ženska mikavnost. Če je zaprl oči, pa se mu je spet prikazala kot dekletce z vasi, v dolgem krilcu, ki ji je seglo pod kolena, drobno in ozkega obraza, obdanega od plavih las, iz katerega so sijale mile zelenkasto plave oči. Zdaj je bila drugačna, le oči so bile še vedno iste, še vedno enako mile, morda le malo bolj pogumne in morda še nekoliko lepše.

Toda bilo ga je sram, da bi jo gledal na ta način, kot žensko. Včasih, ko je stala tik zraven njega in je začutil omamni vonj njenih las in njenega telesa ali ob kakem gibu, ki je poudaril obliko njenih prs ali bokov, ali kadar se je pri hoji vstric zadel ob njen bok ali stegno, se mu je kot preblisk vsilila v misli predstava njenega golega telesa, toda naslednji hip je začutil stud nad samim seboj zaradi tega. Kako je mogoče, da mu pridejo take misli?

Spomnil se je, kako strogo so v bogoslovju preganjali take predstave in kakšne duševne tehnike so si izmišljali, da so pregnali skušnjave. Treba je bilo hitro odvrniti misli drugim in si ustvariti kakšno drugo, negrešno predstavo ali zaposeliti misli s kakšnim filozofskim ali drugim problemom. To je vedno pomagalo. In tako je delal tudi zdaj. Hitro je začel misliti naj kaj drugega, na kakšno študijsko vprašanje, na vojno, ki se je vedno bolj vsiljevala tudi že v vsakdanje življenje ljubljane, čeprav še ni direktno zajela tega koščka Evrope, ali pa na Majdo. To zadnje je najbolj pomagalo. In čudno je bilo, da si Majde ni nikoli predstavljaj na tak način, čeprav je hrepenel po njeni blizini. Komaj da je opazil njene oblike; ni jih gledal z očmi opazovalca. Na njej mu je bilo vse božansko in vzvišeno, že samo zvok njenega glasu ali ritem njenih korakov po tlaku mu je vzbudil srh sreče. Nikoli se mu ni vsiljevalo v predstave njeno nago telo, niti v sanjah. Sanjal je le o Kuni, in ko se je zbudil, se je sramoval in je skušal sanje čimprej pozabiti.

(dalje)

OBVESTILO UČITELJIŠČA

Ravnateljstvo Državnega učiteljišča Anton Martin Stomšek s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča dijakom, da bo začetna šolska maša dne 2. oktobra ob 11. uri v kapucinski cerkvi na Montuzzi.

2

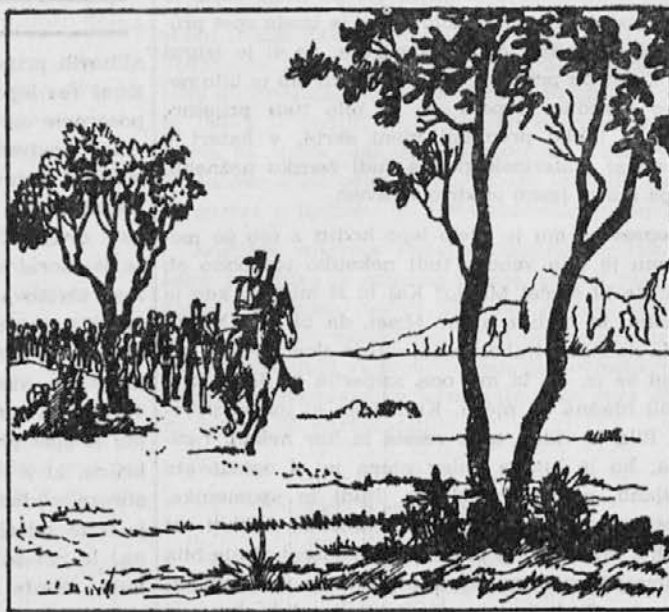

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

3. »Daj sem govoreči papir,« je mrko rekel Visoki javor, »da ga pripeljem. Prijeljal sem ga. Zdaj je vaš.« Deček je ležal z obrazom v listju med drugimi belimi ujetniki in se ni ganil. Vedel pa je, da je njegov oče šetam, čutil je njegovo navzročnost. Vohal je sladkobno dišečo skorjo njegove pipe. In tiho hlipal. Ko se je pričelo mračiti, se ga je dotaknil beli vojak. Deček se je v gnusu stresel. Drugi so tega vojaka klicali Del, najbrž zato, ker je znal govoriti po delavarsko — tako so bledolčniki imenovali pleme Leni Lenape — in deček je slišal, kako je ta Del

rekel Visokemu javoru, naj odide. Tako je rekel, da morajo vsi Indijanci še pred temo zapustiti vojaško taborišče. Po znanih šumih je deček sklepal, da je njegov oče izpraznil pipo in jo spravil za pas. Tedaj je zaznal njegov dih tik svojega ušesa. »In zdaj se dobro drži, Beli sin. Ne nakoplji mi še večje sramote,« je mehko rekel oče. Potem so se oddaljili njegovi koraki. Ko je deček končno dvignil glavo, očeta ni bilo več. Stisnilo ga je pri srcu, kot da se mu bliža smrt.

4. Ko se je njegov oče zdaj vračal proti domu, je pred dečkovimi očmi vstala podoba domače vasi v vsej nepopisni lepoti. Tako razločno jo je videl pred seboj, kot je ni še nikoli poprej. Draga, predraga domača vas! Dvojna vrsta brunaric v jesenskem mraku, vmes veseli šotori, dim se suklja v zlato nebo, pohlevno šumlja reka Tuskavaras in zaupljiva tišina lega na dobrodušno mrmranje po kočah. Iz očetovega vigvana toplo žari rdeč plamen, mati in sestre se sučejo okrog njega, saj je napra gu že »mesec prvega snega«, november. In tam v kotu je njegovo ležišče, nastlana drevesna skorja in na njej zgulje-

na medvedja koža, s katero se je ponoči pokrival. Domotožje ga je vsega prevzelo, da si je pokrtil obraz in zajokal, kakor se Indijancu ne spodobi jokati. Tako ta dan in tako naslednje dni, dokler je čakal v taboru. Potem so nekega oblačnega jutra odšli v neznan. Toda spočetka so korakali po stezi, po kateri sta bila prišla z očetom. Deček je skoraj zakričal, ko je na križpotju zagledal prastaro platano. Suha veja je kazala proti vzhodu, proti Pennsylvaniji, na drugi strani pa je še močnejša veja držala domov: v svetlobo, v prostost. Kot struna napet je hotel skočiti.

B
E
L
I
S
I
N